

הגדת לנדאו את גורן

השבוע נודמנה לידי הגדה מצולמת ו- מאויירת, בעריכתו של אלי לנדאו, כתבו הצבאי של "מעריב", גוסף גולדמן הרגיל של הגדת צה"ל. מגיש לנו העורך פורשים והערות "שמקורן ב- סדריהפסח המרכזיים של צה"ל, הנערכים מאז קום המדינה בהדרכתו הרוחנית של הרב הראשי לצה"ל". והרי מספר דוגמאות מפירושו המעודכ- נים של הרב גורן, אני מניח:

המצוה הראשונה "קדש" קשורה איכ- שהו ל"מבצע קדש", שהיה "הראשון ב- מיבצעים הגדולים כנגד מצריים בעת החד- שה, מאז ירדו עליהם עשר המכות".

"הצפנת האפיקומן": יש דב- רים המוצנעים ומוסתרים, שגניבתם מות- רת, אומר הפירוש (חבל שהאדונים גורן את לנדאו לא מוסרים רשימה מפורטת של הדברים המותרים בגניבה), ומציין שבימי- נו "אפיקומן שכזה היה בפעולת הקומנדו הנוצרת מעבר למיפרץ סואץ, כאשר נילקח המכ"ם של המצרים והועבר לכוחות ישר- אל".

הפסוק "דם ואש ותמרות אשן" מתכוון להפצת ערי התעלה ומיצורו הנפסח ה- ענקיים של מצריים.

"צפרדע" — המכות שהנחיתו אנשי- הצפרדע על גמלי מצריים.

"ערוב" — סימן למעורבות הסובייטית באזור.

"דבר" — אות לחורבן ערי התעלה.

"ברד" — מכות חיל-האוויר הישראלי.

"ארבה" — מכות הארטילריה של צה"ל.

"חושך" — סימן לגיתוק מקורות האור של מצריים, בפשיטה לעמק הנילוס.

"מכת בכורות" — מכת בכירי מצריים ומנהיגיה.

וככה זה נמשך, לאורך כל ההגדה. כל פסוק וכל מיפס מזכיר למפרשים מיבצי- עים, חילות, חזיתות, קרבות, טנקים, מטו- סים ופשיטות — ממש לא ייאמן באיזו מידה תואמת ההגדה של מר לנדאו את מיבצעי צה"ל!

הגדה זו פותחת תקופה חדשה בתולדות הפירושים האקסואליים להגדות פסח. צפה בשנה הבאה להופעת פירושים חדשים ב- הגדות, שיצאו לאור מטעם ההסתדרות, קופת-חולים, בנק דיסקונט, אוסם, הלנה רובינשטיין, נקה 7, ואגו. אני משוכנע שכל מוסד ציבורי והברה מיסחרית בארץ יכיר לים לגרד פירושים משלהם שיתאמו את תולדותיהם ומאזניהם השנתיים.

הזהרו מדייגים!

רק עכשיו, באיחור ניכר, הגיע אלי קטע- עיתון, ובו ידיעה על שני דייגים מטבריה, שנידונו לשנתיים מאסר על אונס תיירת מצרמניה.

הדייגים טענו להגנתם שהתיירת לא רק הסכימה, אלא אף "ביקשה עוד הפעם". התיירת לעומת זאת, טענה שהיכו אותה, איימה להשליכה לכיורת, ושדיג אחד שמר על חברתה בשעה שהשני ביצע בה את זממו.

השופטים י. בהלול, י. מרגלית ות. אור דחו את טענות הנאשמים, אולם הקלו ב- עונשם, משום ששתי התיירות גילו קלות- דעת, כאשר הסכימו לעלות על הסירה עם

שני אנשים זרים לחלוטין, וגם משום שב- שעת השיט עישנו חשיש וכיבדו את שני הדייגים.

נימוקי השופטים לקולת-העונש מעניינים מאוד, ומתבקשות מהן שתי מסקנות מע- שיות: (א) משרד-התיירות חייב מייד לפר- סם בחוברת-ההסברה שלו, בכרזות ובפיר- סומי-העיתונות הודעה על סכנת האונס, הצפויה לתיירות המסכימות לעלות לסירה בטבריה. (ב) משרד-הבריאות, במלחמתו נגד נגע החשיש והסמים, חייב לנצל את מסק- נות השופטים הנכבדים ולהודיע לבנות ישראל ולתיירות על סכנת האונס הטמונת בעישון חשיש.

ביקורת הביקורת

בעיית התגובה על ביקורת בלתי-הוגנת העסיקה תמיד את המבוקרים ובכל זאת, על אף הצער, הבושה ועגמת-הנפש, נמנ- צים על פי רוב הקורבנות להגיב על העוול שנגרם להם בפומבי.

ההסבר היחיד — ואיש אינו מודה בו, כמובן — לכניעה צייתנית זו הוא בפתח מפני נקמת- תם של המבוקרים. אחרי-ה- כל, הקורבן אינו יכול לה- גיב על כל ביקורת קטל- נית שצפויה לו בקאריירה שלו, והוא יודע היטב ש- כל נסיון לענות למבקר ב- מטבעותיו יעלה לו, בסו- פו של דבר, ביוקר.

התגובה היחידה הנבונה לביקורת בלתי-עניינית, או- מרים השחקנים, היא הת- עלמות מוחלטת ממנה, ש- כן כל תגובה בעיתון או בדיון תיחשו בחוסר אר- ביקטיביות, ורק תעשה פיסוס מיותר למבקר, חוץ מזה, הם ממחרטים להוסיף, מה איכפת לי מה שהמטומטם הזה כותב עלי? מי קורא אותו בכלל? מי מתחשב בו? מה מביץ באמונת הבור ועם-הארץ הזה? שיכתוב מה שהוא רוצה!

טעון מסווג זה מעולם לא שיכנע אותי. (א) הטלת הספק בכושר הבנתו של המבקר, כאשר הוא קוטל הצגה, היתה יכולה להיות הרבה יותר משכנעת, אילו

הגיב כך השחקן או הבמאי גם כאשר הוא זוכה לשבחיו של המבקר. היתר רוצה לראות פעם אחת מודעה או מכתב למע- ר, בהם יכריזו הבמאי, נניח, משהו מעין זה: "מר ח. גמזו טוען בביקורתו שה- בימוי שלי היה ללא דופי — ממש יצירת- מופת, וזו הוכחה נוספת לבורותו וחוסר-הבנתו של מר גמזו בענייני תיאטרון. האם לא שם לב המבקר ה- נכבד למגרעות הבאות ב- עבודתי...". וכאן צריכה לבוא הלקאה עצמית שהי- תה משכנעת אחת ולתמיד את הקוראים עד כמה אין לסמוך על דעתו של המב- קר.

(ב) חוסר ההשכלה של המבקר עדיין אינו פוסל אותו מלהביע את דעתו על כל עבודה התנונה לשיפוט הציבורי. מבקר אינו חייב להיות בעל תואר אקדמי, בדיוק כפי שפרשן פולי- טי אינו חייב ללמוד מדעי- המדינה. זה לא יכיל להזיק, כמובן, אך תר- אר בלבד עדיין לא הופך כל מורה-לציור למבקר אמנות. קודם כל נדרש ממנו כש- רון כתיבה, כדי שבעזרתו יוכל להעביר לקורא את מה שיש לו לומר, אם יש לו משהו לומר. המבקר בסך הכל, מביע את דעתו, וזכות זו, תיאורטית לפחות, מועני- קת בדמוקרטיה לכל קורא, מאוזן וצופה.

(ג) הימנעות מתגובה על ביקורת בלתי- הוגנת לא רק שאינה תורמת לשיפור מצב הביקורת, אלא שהיא מחריפה אותו, שכן השילטון הבלעדי משחית גם את המבקרים הנבונים, וככל שהישורוציניקים האלה מש- מינים יותר, כך מתרבות ומתחזקות בעי- טותיהם מתחת לחגורה.

ולסיכום: המבקר רשאי לכתוב כל מה שעולה על רוחו, אך זכות זו אינה שמו- רה לו בלבד. מחובתו של המבקר להוכיח ולנמק את פסקיהוין שלו, ובמידה שהוא רוצה להיות משוחרר מחובת-ההוכחה, עליו

לדעת שקורבנותיו רשאים להוציא פסקי- דין בלתי-מנומקים ולפרסמם בציבור בכל דרך שאותה ימצאו לנחון.

במילים אחרות: ביקורת תרבותית ו- מנומקת ראוייה לתגובה תרבותית ומנומ- קת, ואילו ביקורת בלתי-עניינית, עלבונות אישיים, מכות מתחת לחגורה, מצדיקים ה- חת עלבונות אישיים נגד המבקר. הצדק הבסיסי של "עיתן-תחת-עין" חייב להיות מופ- ע על גם לגבי המבקרים.

עד כאן פתיחה כללית ומעתה נעבור למיקרה ספציפי:

המבקר בעלת הקרחת

הגברת הדה בושס אינה אוהבת נשים יפות, ולפעמים אני חושד בה שאינה אוה- בת נשים בכלל. אני מתאר לעצמי שיש לה סיבות טובות לכך. ראי- תי אותה פעם מקרוב, בבולד הצי טבעי.

כשאין לה מה לה- גיד על עבודתה של זמרת או שחקנית, נט- פלת הגברת בושס ב- דרך כלל להופעתה ה- חיצונית ומיגבלותיה ה- גוסניות. לפני שבועות מספר, למשל כתבה ה- אנטר-פמיניסטית הזו על דורות חבקים, שעם נתונים טבעיים כמו

שפתיים מביעות, גוף מפרש ותחושות ש- רינה שני מרגישה בכל גופה ונפש. לכל הרוחות, מה לי- כל זה ולשירים ש- שמענו? לו פירסמה הגברת בושס את הצי- לום של עצמה במדור לייד פניה הנאים של רינה שני, יתכן שתע- לומת הביקורת הנבזית הו היתה נפתרת מ- אליה.

אני בטוח שמקור שינאתה לנשים נעוץ במיגרעותיו האישיים של יצור עלוב ומיסכן זה. איש אינו אוהב אותה. רק הרדיו מוכן

לדבר אליה והטלחיויה מוכנה להסתכל עליה שעות על גבי שעות. ויברטרו היה עוזר לה להתגבר על תיסכולה הכרוני, אבל אני משער שגם עליו היתה הגברת בושס משמיעה ביקורת אישית.

ברשימה על הופעתה של רבקה מיכאלי בשלכם לשקלה, כתבה הגברת, ה- מבלה את לילותיה ליד המקלט, שרבקה לא הבינה את "מונולוג יצאנית הצמרת" של אדם ברוך, תגובתה הטלפונית של רבקה מיכאלי להערה זו היתה: "הגברת לבית בושס ודאי הבינה את המונולוג הזה יותר טוב ממני".

מה דעתכם על תגובה מעין זו לביקורת? זה נשמע בלתי-הוגן, נכון? אני מסכים איתכם, אך לצערי ישנן כלבתות שאי- אפשר לחנך אותן, מבלי לתקוע את חוט- מן לתוך הביקורת המסריחה שהן מפרי- שות על כולנו שלוש פעמים בשבוע.

מקור הבחילות וההקאות

תושבי רמת-אביב התאוננו השבוע על בחילות והקאות, כתוצאה מהעשן והצחנה המגיעים אליהם מארובותיה המזוקרות של תחנת-הכוח רדינג.

יש לי חדשות בשביל תושבי רמת-אביב. לא רק אתם סובלים מבחילות והקאות ב- ערב. זה קורה בכל הארץ, ואין לזה כל קשר עם העשן של רדינג. זה מהטלחיויה.

ביריוני בית"ר

קבוצה של חברי בית"ר (תנועת הנוער של "חרות") פרצו לפני שבוע ככוח לי- משרדי רק"ח בתל-אביב פצו את אחת ה- עובדות, שברו חלונות, השתלטו על ה- סלפרינטר ושדירו בו "שלח את עמי". ו- השאירו אחיהם צלביקס מצויירים.

ממרכז "חרות" נודע לכתב "הארץ" ש- הפגנות דומות של הוזהרות עם יהודי ברית- המועצות נערכו באותו יום ב-30 מקומות בארץ. משתפי הפגנה הסבירו לכתב ה- עיתון, שבחרו במשרדי רק"ח משום שהם רואים ברק"ח את הנציגות של רוסיה.

אינני נמנע על תומכי רק"ח, ובהודמנויות שונות הקפתי מפלגה קומוניסטית זו על כניעתה האוטומטית לקרמלין, ועל חששו- חיה למחות נגד מעשי עוול המבוצעים ב- רוסיה (כולל יחס הממשלה ליהודים), ש-

אפילו אזרחי ברית-המועצות העזו להת- קומם ולמחות נגדם.

יחז עם זאת אני רואה במעשה הבריונות של חברי בית"ר סימנים מחרידים של פא- שיום. אני מוחה ומתקומם נגד ההתפרצות למשרדי רק"ח בדיוק, כפי שאהננו להת- פרצותם של חברי ש"ה, נאמר, למשרד "חרות", גם אם הם רואים במסלגה זו נציגה של משטרים פאשיסטיים.

המפגינים נעצרו על-ידי המשטרה, ואני מקוה שהם יבואו על עונשם לפני שאנשי השמאל והימין במדינה הזו ייצאו לרחו- בות ויתחילו בפעולות אלימות. הממשלה חייבת להבהיר לשותפיה מאתמו לגם היא יכולה לארגן הפגנות ספונטאניות, במידה וכוחות המשטרה לא יצליחו להתגבר על ביריוני "חרות".